

פרק שביעי – גיד הנשה

The well-known story about יעקב's wrestling match with an unknown איש (בראשית לא) is the background for the איסור to eat הנשה. This chapter follows the pattern established in פרק ה' – as will be seen in this first משנה – and includes some well-known אגדות about יעקב's life, including the aforementioned encounter and his vision at בית-אל (לוח). Two critical Halakhic issues that come up in the context of גה"נ are the nature of the גיד – does it have any taste, and (as per most אסורות) the taste has an איסור-function; or is it without taste and prohibited by Divine fiat. The other is whether גה"נ was commanded to יעקב or at סיני – the difference being whether טמאות are included in the איסור.

30.7.1

89b (משנה א) → 90b (ושלש מאות כהנים מטבילין אותה)

1. וקרבו וקרעיו ירחץ במים והקטיר הפהו את הכל המזבחה עלה אשה ריח ניחוח לה: ויקרא א, ט
 2. ועשית עלתיד הבשר והדם על מזבח ה' אלהיך ודם זבחיך ישפך על מזבח ה' אלהיך והבשר תאכל: דברים יב, כז
 3. ושה אחת מן הצאן מן המאתים ממשקה ישראל למנחה ולעולה ולשלמים לכפר עליהם נאם אדני ה': יחזקאל מה, טו
 4. על פן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה אשר על כף הירך עד היום הזה כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה: בראשית לב, לג
 5. וכי תגשון עור לזבח אין רע וכי תגישו פסח וחלה אין רע הקריבחו נא לפחתך הירך או הישא פניך אמר ה' צבאות: מלאכי א, ח
 6. אנה אנחנו עלים אחינו המסו את לבבנו לאמר עם גדול ורם ממנו ערים גדלות וצבורת בשמים וגם בני ענקים ראינו שם: דברים א, כח
 7. ויעלו כל העם אחריו והעם מחללים בחללים ושמחים שמחה גדולה ותבקע הארץ בקולם: מלאכי א, מ

- I א applies in "א"י & חו"ל, whether or not the ביה"מ is standing, to מוקדשים as well as חולין and to both legs
- a avians: does not apply, as they have no round socket (כף)
- b foetus: ת"ק – applies, and the חלב is prohibited
- i Dissent: ר' יהודה – does not apply and its חלב is permitted
- c Credibility: טב is not believed regarding removal of גה"נ, per ר"מ
- i Dissent: חכמים – he is believed about it and about חלב
- II Analysis of application to מוקדשים
- a Challenge: it should be obvious that it applies – his designating the animal as הקדש should not negate גה"נ
- i Proposal: טעם (see introduction) and איסור מוקדשים "overlaps" and both apply
- 1 Rejection: if so, the wording should be מוקדשים applies to גיד (not vice-versa, as in our משנה)
- ii Rather: גיד have no taste → only איסור applies (if ארז eats מוקדשין), not מוקדשים
- 1 block: our תנא clearly holds that גיד have טעם – per משנה ד
- iii Rather: מוקדשין must refer to וולדות קדשים
- 1 And: our תנא must agree that גה"נ applies to שליל and וולד קדשים of קדושה is in utero (→ איסורים come together)
- 2 Challenge: since שליל is mentioned later in משנה, מוקדשין doesn't refer to שליל
- (a) Defense: תנא is clarifying that שליל (premise for מוקדשים) is subject to dispute
- 3 Challenge: the איסורים aren't created simultaneously
- (a) Per: נזיר זב: מת – נזיר זב: interpreted as a נפל that didn't yet have its גידין formed (→ גידין come later)
- (b) Defense: 'tho בני יעקב (מ"ת בני יעקב) before בני נח and augments
- (i) Challenge: that is ר' יהודה's approach (משנה ו) and our משנה – איסור on both legs – is contra ר' יהודה
- (ii) Answer: our תנא accepts ר' יהודה in re: provenance of איסור, but accepts חכמים re: 2 legs
1. Challenge: ר' יהודה may allow for איסור גה"נ to add טמאה to איסור (לאו);
- a. But: that doesn't mean he would extend it to איסור מוקדשין (כרת)
- iv Rather: the case is מבכרת (animal birthing its בכור) – sanctity generated as it is born – איסורים come simultaneously
- v Or: we could revive answer #2 (וולדות קדשים) if we take the position that the קדושה is חל at birth

- b (possible) dispute *יוחנן יוסף/ר' יוחנן* re: application of גה"נ איסור to עולות
- i קדשים קדשים which are eaten גה"נ ד'חב"י
- ii קדשים ד'י
- 1 *Analysis1* (ר"פ): no disagreement – it doesn't apply re: מכות (for העלאה), but does re: להעלות (it doesn't go up)
 - (a) *Version*: doesn't apply for cutting it out (leg may go up with it inside), but does if it is already out
 - 2 *Analysis2* (רנב"י): they do disagree – about whether or not it goes up to מזבח
 - (a) *Per*: dispute רב/רבנן, in resolving tension between הכל (v. 1) and הבשר והדם (v. 2)
 - (i) דבנן: all goes up, only בשר ודם are returned if they pop off (פוקעין)
 - (ii) דבי: all goes up, only בשר ודם are kept up even if separated from body, but גידין (etc.) are taken down
 1. דבנן: no פסוק (v. 1) needed if they are in animal – that's מחובר – per the head of an עולה
 2. דבי: agrees that מחוברין which are מותר need no פסוק; v. 1 needed for גה"נ
 - a. דבנן: that is inferred from v. 3 – must be something ישראל may eat
 - b. דבי: but, per חלב ודם, that which is prohibited does go on מזבח
 - i. דבנן: those are put up because that's what we were commanded (מצוותן בכך)
- c גה"נ of עולה is brought up to מזבח (in leg) and then removed and put on תפוח
- i ר' חסדא (is astonished): v. 4 states that בני"י don't eat it – no prohibition for the מזבח to "eat" it
- ii ד' הונא: relies on v. 3 – must be permitted to ישראל (for consumption) to go atop מזבח
- 1 *Challenge* (to ר"ה): גה"נ of שלמים is swept into the trench (אמה); of an עולה, it is "taken up"
 - (a) *Assumption*: מעלהו means – taken up and burnt
 - (b) *Correction*: it means taken up and removed (to תפוח)
 - (i) *Question*: why take it up at all? Why not remove it below?
 - (ii) *Answer*: per v. 5 – it is unseemly to bring a leg that has had the גיד removed up to מזבח
 - (iii) *Note*: ברייתא supports ר"ה's ruling
 - iii *Tangent*: תמיד ב:ב – the תפוח would sometimes have as much as 300 כור of ash
 - 1 דבא: that number is an exaggeration
 - 2 *Note*: ibid ג:ד – they would wash the תמיד from a golden goblet – רבא – also a גוזמא
 - iv *Related* (ר' אמי): the תורה, the נביאים and חכמים occasionally use hyperbole
 - 1 תורה: v. 6
 - 2 נביאים: v. 7
 - 3 תפוח, גפן, פרוכת חכמים
 - (a) תפוח: as above
 - (b) גפן: מדות ג:ח:גפן (it took "300" כהנים to move the "golden grape cluster")
 - (c) מקוה: שקלים ח:ה:פרוכת (it took "300" כהנים to bring it and dip it in the מקוה)